

Сценічне мистецтво

„Аріман“, фото з показу драми Штайнера „Ворота посвячення“ на сцені Гетеануму

Гуморески від Terra Nova

„Sanat salasta ilmi“, фінсько-німецька евримічна програма У.Вендт та М.Яірі

„Зоряні миті“, Eurythmum Zuccoli

„Двійник“, фото з показу драми Штайнера „Ворота посвячення“ на сцені Гетеануму

Драми-містерії

З 1896 року Р. Штайнер у Берліні готує вистави за п'єсами своїх сучасників. На Теософських конгресах у Мюнхені в 1910 - 1913 роках він ставить на сцені створені ним драми-містерії у виконанні професійних акторів та акторів-аматорів.

Драми він пише під час репетицій. Паралельно він створює ескізи декорацій та костюмів. Іноді Штайнер сам проголошує та програє ролі. „Рідко він показував нам ролі на сцені. Але тоді ми отримували відчуття конкретної особи.“ – згадує актор Макс Гюмбель-Зайлінг.

Евритмія

На цей час припадають перші зусилля у створенні нового мистецтва руху. „Евритмія“, красивий рух – так називає його Марія Штайнер. Та якщо Штайнер на початку кожен раз і називає її „мистецтвом танцю“, то одразу ж наголошує, що з танцем, по суті, вона не має нічого спільного. Скорше, витюки свої евритмія бере у грецьких храмових танцях.

Евритмія перевтілює мову – а пізніше й музику – безпосередньо в рух. Потіки сил, що рухають органи мовлення під час утворення звуків, мають стати видимими за допомогою жестів рук. „Те, що ви бачите на сцені, – це насправді свого роду гортань, реальний образ якої проявлено через всю людину.“

Настрій поетичного твору передається через динаміку його виконання, через хореографію, через форми, за якими пересуваються в просторі. Р. Штайнер сам робить сотні замальовок таких евритмічних форм. В евритмії не йдеться про натуралістичну передачу змісту твору. У ній відображається те, що завжди витає над самою мовою – вміст, пропущений крізь себе поетом. „Коли ми намагаємося передати поетичне через евритмію навіть через елементи гумору, гротеску, у розважальній формі, – ми не передаємо дослівний зміст мовою жестів або пантомімою, ми передаємо це у формах... ми відтворюємо те, що поет, митець утворив із вмісту.“

Рецитація

Стилізоване формування образу Штайнер вважає особливо важливим у самій мові. В особі Марії фон Сіверс, своєї майбутньої дружини, він знаходить соратницю з таким же баченням і прагненням. Вона вивчала в Парижі та Санкт-Петербурзі сценічне мовлення й театральне мистецтво. Із

нею разом Штайнер розробляє нове мистецтво мовлення – „Sprachgestaltung“ – „творення мовлення“.

Те, що в мові живе як формуючі сили і в евритмії стає видимим, через читця-декламатора має виплуватись у повітрі і ставати чутним. Митець своїми відчуттями повинен проникати аж до звукотворення поетичного твору. Тоді він вживається у значно глибші пласти мови. Він знаходить у собі споконвічні відчуття, такі як неждана враженість чимось у звуці „А“ або тугу страху в звуці „У“. Приголосьний озвучує собою те, що переживає душа в навколишньому світі. Скажімо, щось в'ється, віє, вирує в звуці „В“; або щось колюче кострубате крає кутами в звуці „К“. Існують давні мотиви, однакові майже в усіх мовах, скажімо, „М“ як уособлення чогось, до чого можна довірливо горнутися, лащитись: „Мама“.

Драматичне мистецтво

І в мистецтві театру Штайнер також пропонує новий творчий підхід. Він описує шість основних жестів, які, ніби звуки нотного ряду, можна нескінченно урізноманітнювати і в яких актор знаходить засіб вираження. Усе на сцені є вираженням чого-небудь, ніщо не може бути випадковим чи необгрунтованим. Завданням режисера є – із драматичного твору створити виставу як цілісний витвір мистецтва, що поєднує в собі колірне освітлення, оформлення костюмів та декорацій. Усіма своїми чуттями глядач має пережити те, що відбувається на сцені. „Як жива імагінація, як образно-пластичне дійство розкривається драма перед глядачем“, – пише Йорк фон Кралік, один із великих акторів театру в Гетеанумі.

Подальший розвиток до наших днів

У багатьох країнах світу можна знайти як освітні заклади зі сценічної евритмії, педагогічної та лікувальної евритмії, так і мистецькі групи з відкритими показами цього мистецтва руху. У численних місцях існують багаторічні освітні курси зі сценічного, педагогічного та терапевтичного мистецтва мовлення. Для багатьох режисерів та митців сцени, як і для геніальних Леся Курбаса або Міхала Чехова, „Драматичний курс“ Рудольфа Штайнера, що свого часу був опублікований у книзі, став джерелом духовної наснаги в їхній творчості. Все багатство започаткувань Штайнера в цій області, проте, і на сьогодні лишається прихованим скарбом, що чекає, аби його заново відкрили.

Міхал Чехов, художник, режисер та засновник власної студії, пише у своїй книзі „Мистецтво актора“:

„Тепер запитасмо себе, як переживається актором його творча індивідуальність у хвилини натхнення?... Що відбувається з нашим звичним „Я“? Воно тьмяніє, відступає на задній план, а на його місці виступає інше, вище „Я“. Ви передусім відчуваєте його як душевну силу... Вона проймає все ваше єство, випромінюється із вас на ваше оточення, заповнює собою сцену і глядацький зал. Вона зв'язує вас і з публікою.“

„Дух елементів“, фото з показу драми Штайнера „Ворота посвячення“ на сцені Гетеануму в Дорнасі

- Евритмія – це видима мова, видимий спів
 - Рух витворює простір
 - Евритмія – це перенесене в рух життя
- Вся людина стає в евритмії засобом для вираження
- Сьогодні евритмія існує як сценічне мистецтво, як навчальний предмет у вальдорфських школах, як вправи у сфері соціальних відносин на підприємствах і як лікувальна евритмія
 - У ритмі складів являє себе поезія
 - Через голосні проходить шлях до ліричних переживань
- У драмі образ залишається образом, він не підлягає суто логічному тлумаченню
 - У прекрасному видиві людина переживає відсвіт свободи
 - Справжнє мистецтво не може бути матеріалістичним
 - У мовленні людина осягає своє божественне єство

Зображення:
Йохен Кваст - www.jochelquast.de
Шарлотте Фішер - www.lottefischer.de

Автор:
Елізабет Берінгер - www.elisabeth-beringer.de

Переклад у співпраці:
Роберта Калініченко, Черкаси
Наталія Джигоса-Хазельштайнер, Дніпропетровськ

Графічне вирішення:
Софія Хайден - www.sophia-heyden.de

Видавець:
Пілка Антрополофського Товариства в Німеччині ім. Каспара Хаузера, м. Салем - www.rudolf-steiner-exhibition.org